

DROGMONITOR

drogkutató
intézet

A MARIHUÁNA HASZNÁLATA ELŐSEGÍTHETI AZ OPIOID FÜGGŐSÉG KIALAKULÁSÁT

BOZSÓ DOROTTYA

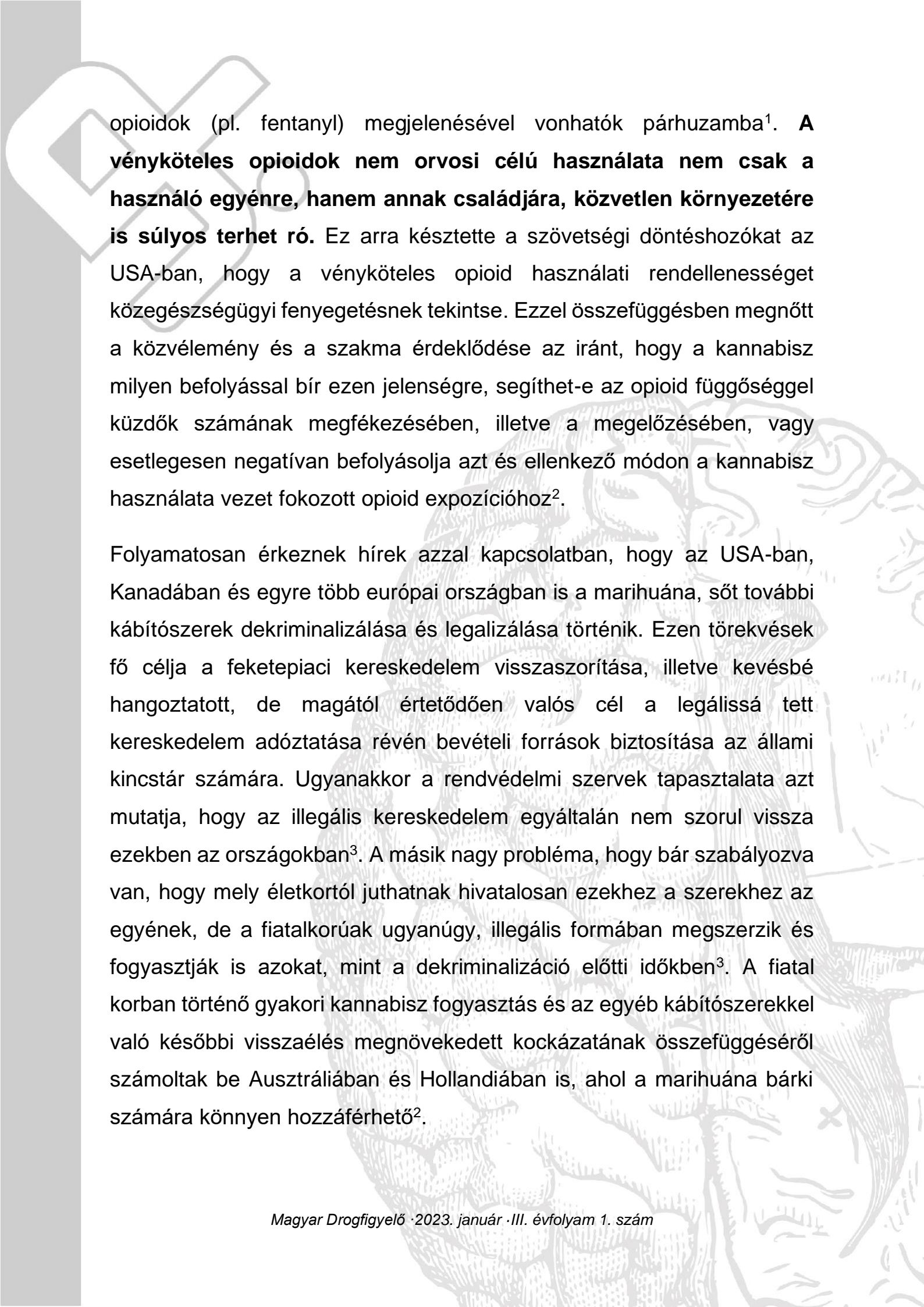
A kapudrog, mint kifejezés legtöbbször a marihuána vonatkozásában hangzik el. Az egyik megfogalmazás szerint ugyanakkor mindazon szereket kapudrognak tekintjük, melyek használata erősebb, függőséget okozó anyagok szükségszerű használatához vezet^A. Ezen állítás rendkívül megosztó, két táborra osztja mind a közvéleményt, mind a kutatókat, de még a politikában is érezhető feszültségeket kelt.

Más szempontból egy neurobiológiai eredetű fogalomról beszélünk, mely két egymással összefüggő mechanizmust takar: a THC hat az endokannabinoid jelátvitelre, ami része azon idegrendszeri folyamatoknak, melyek kialakítják a drogfüggőséget^A. Fontos, hogy ez kockázatot jelent, nem ok-okozati összefüggést. A tanulmányunkban vizsgált kutatási eredmények alapján kijelenthető, hogy a kannabisz használata, ha nem is szükségszerűen, de mindenképpen

növeli annak az esélyét, hogy a gyengébb szert használó személy keményebb drogok alkalmazásához folyamodjon.

A fent említett állítást kutatók egy csoportja igyekszik alátámasztani, míg mások cáfolni. Az ellentétes álláspontok egyik fő oka, hogy sok esetben a tanulmányok és az elvégzett adatelemzések pusztán arra térnek ki, hogy a marihuána használatát követően a későbbiekben megjelenik-e a különböző opioidok használata, vagy súlyosabb esetben ez vezethet-e opioid függőség kialakulásához. Kutatások jelentős része figyelmen kívül hagy olyan fontos, egyéb befolyásoló faktorokat (fizikális és mentális állapot, környezeti hatások, stb), melyek önmagukban is magyarázhatják a szerhasználat kialakulását. Ezek egyáltalán nem elhanyagolható információk abban az esetben, ha kábítószer-függőséget, súlyosabb szerhasználatot, ok-okozati összefüggéseket kívánunk áttekinteni.

Az opioid használati rendellenesség az illegális kábítószer-használatból eredő betegségek globális terhének egyik vezető tényezője, mely a 2000-es évek óta több, mint 50%-kal nőtt¹. 2015-ben az USA-ban a vényköteles opioidokhoz kapcsolódó szerhasználati zavarok száma az egekbe szökött, elérte a 2 milliót. Ebben az évben a nem szándékos kábítószer-túladagolások több, mint 47 ezer ember életét követelték². 2019-ben Európában 66.000 fő, a kezelésre jelentkezők 28%-a jelölte meg a döntése fő okaként az opioidok használatát^B. Becslések szerint napjainkban 100 ezer emberből 353 él különböző opioidokkal világszerte, a magasabb jövedelmekkel rendelkező észak-amerikai országokban pedig ez a szám aránytalanul magas, 100 ezer főre 1168 opioid függő jut¹. Ezek az adatok a vényköteles opioidok nem orvosi célú fokozódott használatával, valamint az opioidok miatt kialakuló függőségek növekedésével kapcsolódnak össze, továbbá a jóval erősebb szintetikus

opioidok (pl. fentanyl) megjelenésével vonhatók párhuzamba¹. **A vényköteles opioidok nem orvosi célú használata nem csak a használó egyénre, hanem annak családjára, közvetlen környezetére is súlyos terhet ró.** Ez arra készítette a szövetségi döntéshozókat az USA-ban, hogy a vényköteles opioid használati rendellenességet közegészségügyi fenyegetésnek tekintse. Ezzel összefüggésben megnőtt a közvélemény és a szakma érdeklődése az iránt, hogy a kannabisz milyen befolyással bír ezen jelenségre, segíthet-e az opioid függőséggel küzdők számának megfékezésében, illetve a megelőzésében, vagy esetlegesen negatívan befolyásolja azt és ellenkező módon a kannabisz használata vezet fokozott opioid expozícióhoz².

Folyamatosan érkeznek hírek azzal kapcsolatban, hogy az USA-ban, Kanadában és egyre több európai országban is a marihuána, sőt további kábítószeres dekriminalizálása és legalizálása történik. Ezen törekvések fő célja a feketepiaci kereskedelem visszaszorítása, illetve kevésbé hangoztatott, de magától értetődően valós cél a legálissá tett kereskedelem adóztatása révén bevételi források biztosítása az állami kincstár számára. Ugyanakkor a rendvédelmi szervek tapasztalata azt mutatja, hogy az illegális kereskedelem egyáltalán nem szorul vissza ezekben az országokban³. A másik nagy probléma, hogy bár szabályozva van, hogy mely életkortól juthatnak hivatalosan ezekhez a szerekhez az egyének, de a fiatalok ugyanúgy, illegális formában megszerzik és fogyasztják is azokat, mint a dekriminalizáció előtti időkben³. A fiatal korban történő gyakori kannabisz fogyasztás és az egyéb kábítószerekkel való későbbi visszaélés megnövekedett kockázatának összefüggéséről számoltak be Ausztráliában és Hollandiában is, ahol a marihuána bárki számára könnyen hozzáférhető².

A különböző kábítószeres fogyasztása esetén a fiatalok tekinthetők a legveszélyeztetettebb korosztálynak. A klinikai kutatásokban bemutatott eredmények alapján a kannabisz használata „viselkedési gátlástalansághoz” vezethet, ami a kortárs kapcsolatokon keresztül más, már keményebb drogoknak számító illegális kábítószerekkel való fokozott elérhetőséget és társadalmi kitettséget is biztosíthat². Számos tanulmányban kimutatták, hogy a marihuána negatívan befolyásolja a serdülők kognitív fejlődését, sok esetben eredményezhet későbbi opioid használatot, ami függőség kialakulásához is vezethet³. Fontos megjegyezni, hogy azokban az országokban és államokban, ahol a marihuána legalizálva vagy dekriminalizálva van, **az államnak feladata lenne a fiatalokat megvédeni a marihuána használatra serkentő reklámoktól és a marihuána tartalmú élelmiszerek fogyasztásától.** Nem túlzás azt mondani, hogy ezek az óvintézkedések, segíthetnek abban, hogy a serdülők és fiatal felnőttek idegrendszeri fejlődését, későbbi mentális egészségét védjék³.

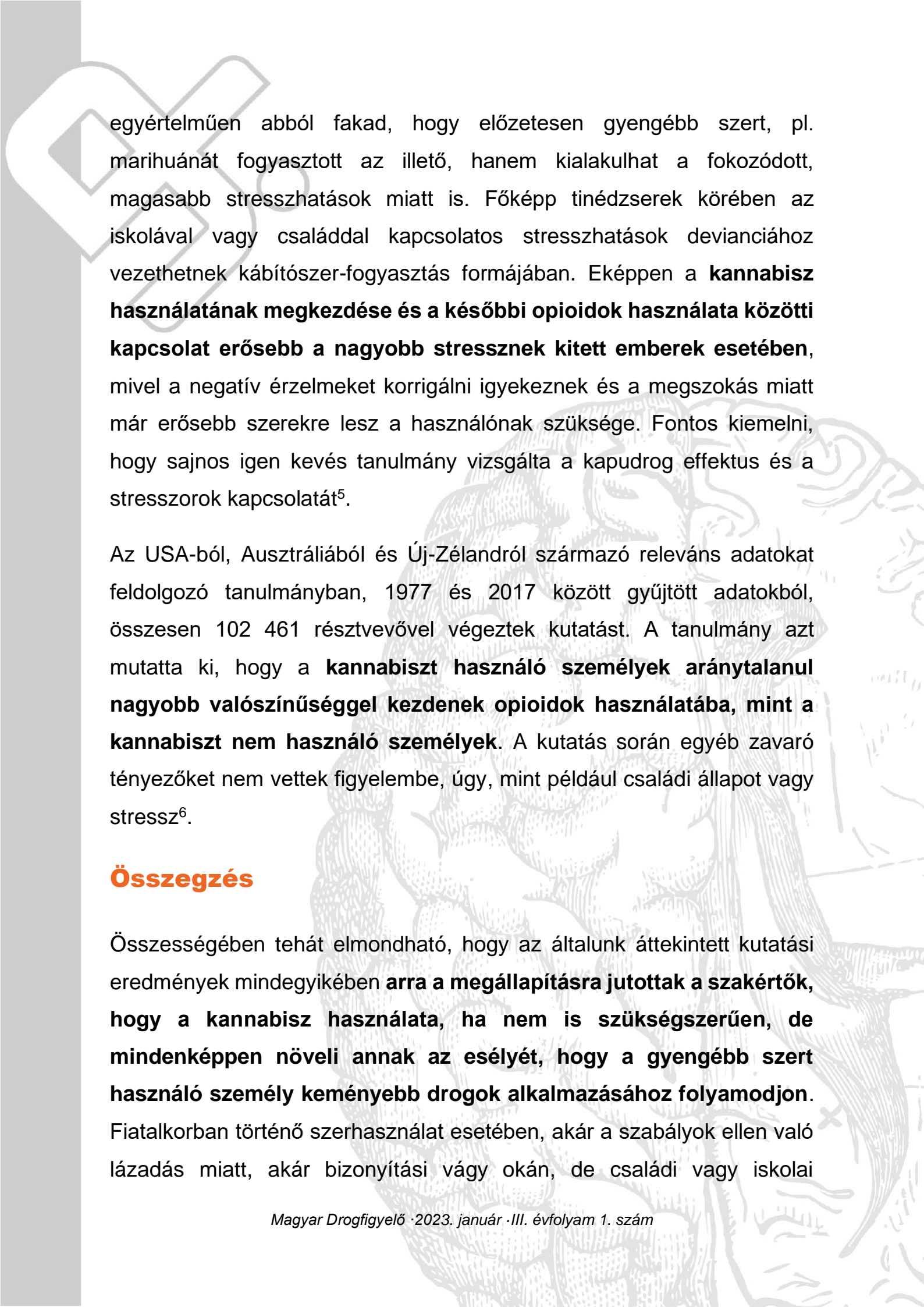
Az agy fejlődése nem áll le csecsemőkorban, még fiatal felnőtt korban is folytatódik, ám a marihuána használata hatással van ezekre a folyamatokra és közvetlenül érint olyan kulcsfontosságú területeket és jelátviteli útvonalakat, melyek a szerhasználati zavarok neuropatofiziológiájában is részt vesznek. Ronthatja a mentális egészségi állapotot, befolyásolja az érzelmi és kognitív folyamatokat, a memóriát⁴, hosszú távú és nagy potenciálú használata a szorongás, a pszichózis, a depresszió és a PTSD tüneteit okozza vagy súlyosbítja azokat. A kannabisz elvonás is okozhat elhúzódó szorongásos tüneteket, ingerlékenységet, álmatlanságot, fájdalmakat, amelyek enyhítésére opioidokat alkalmazhatnak. Egy 23 ezer személyt érintő metaanalízis megállapította, hogy **a serdülőkori kannabiszfogyasztás a depresszió**

és az öngyilkosság későbbi életkori kialakulásának fokozott kockázatával jár együtt. Elmondható, hogy egyes veszélyeztetett egyének esetében a genetikai és környezeti tényezők kombinációja révén nagy valószínűséggel a serdülőkori marihuána fogyasztás jelentősen növelheti az opioid használat megkezdését és az opioid használati zavar kialakulásának kockázatát⁴. Sok platformon igyekeznek azzal magyarázni a kannabisz használatát, hogy jótékony hatásai, valamint erős fájdalomcsillapító tulajdonságai miatt alkalmazzák azt. Az amerikai felnőtt lakosság körében **a marihuánával való visszaélések jelentős része nem fájdalomcsillapítás miatt történik, hanem annak egyéb, például nyugtató- vagy szorongáscsökkentő hatása miatt².**

Egy másik nézőpont szerint a kannabisz-expozíciót az opioidokkal kezelt krónikus fájdalommal küzdő betegek körében fokozott fájdalomcsillapítással hozták összefüggésbe, ami utalhat arra, hogy a kannabisz erősítheti az opioidok antinociceptív (fájdalomérzékelést csökkentő) hatását, lehetővé téve az opioidok alacsonyabb és biztonságosabb adagolását, hasonló mértékű fájdalomcsillapítás elérése érdekében. Ugyanakkor erről a tényről konkrét tanulmány még nem készült és megfelelő bizonyítékok sem állnak rendelkezésre, **egyetlen epidemiológiai vagy klinikai vizsgálat sem támasztja alá azt, hogy a kannabisz használat csökkentené az opioidok használatának szükségességét.** Sőt számos epidemiológiai kutatás utal arra, hogy a kannabisz valójában növeli más kábítószer használatának zavarát, köztük az opioidokét. Egy ausztrál ikervizsgálatban a szerzők arról számoltak be, hogy a kannabisz használat korai megkezdése összefüggésbe hozható az egyéb kábítószer használat vagy visszaélés és függőség megnövekedett kockázatával, beleértve az opioidhasználatot, valamint az opioidokkal való visszaélést, függőség

kialakulását. Egyéb epidemiológiai vizsgálatok arra is rámutattak, hogy a **kannabisz használat más kábítószeres használatának kockázatát növeli**. Azonban korábban nem vizsgálták a kannabisz használat és az opioid használat vagy az opioid használati zavar közötti konkrét összefüggést, annak érdekében, hogy a klinikai gyakorlat és a szakpolitika számára tájékoztatást nyújtsanak. Éppen ezért megvizsgálták egy kutatás keretei között a kannabisz használat, valamint a 3 évvel későbbi illegális opioid használat közötti összefüggéseket és az orvosi rendelvényhez kötött opioid használattal rendelkező felnőttek kannabisz használata közötti esetleges kapcsolatokat. Az illegális, nem gyógyászati célú opioidokat használó felnőttek körében a kannabisz használata összefüggött az opioid expozíció szintjének növekedésével². Felmerül a kérdés, hogy vajon a marihuána dekriminalizációja, illetve legalizációja hozzájárulhat-e a folyamatosan növekvő opioidválsághoz? **Amennyiben a marihuána fogyasztása hajlamos növelni az opioid használatot, lehetséges, hogy a kannabisz használat közelmúltbeli növekedése súlyosbítja az opioid válságot²**. Ám ezzel a kérdéssel foglalkozó releváns tanulmányt kutatómunkánk során nem találtunk, csupán feltételezésként jelent meg több tanulmányban, bizonyítani eleddig nem sikerült^{2,9}. Számos tényező járulhat hozzá ahhoz, hogy marihuánát fogyasztó egyének hajlamosak az opioid használati zavar kialakulására, vagy növelhetik az opioid fogyasztásának gyakoriságát².

Szakmai és politikai körökben egyaránt vita tárgyát képezi a kriminológiai változók szerepe a szerhasználat etiológiájában. A The National Longitudinal Study of Adolescent to Adult Health adatai felhasználásra kerültek a kapudrog elmélet tesztelésére. A kapott eredmények azt tükrözik, hogy a kannabisz használat gyakorisága növeli az opioidok későbbi használatának valószínűségét, de ez a kapcsolat nem

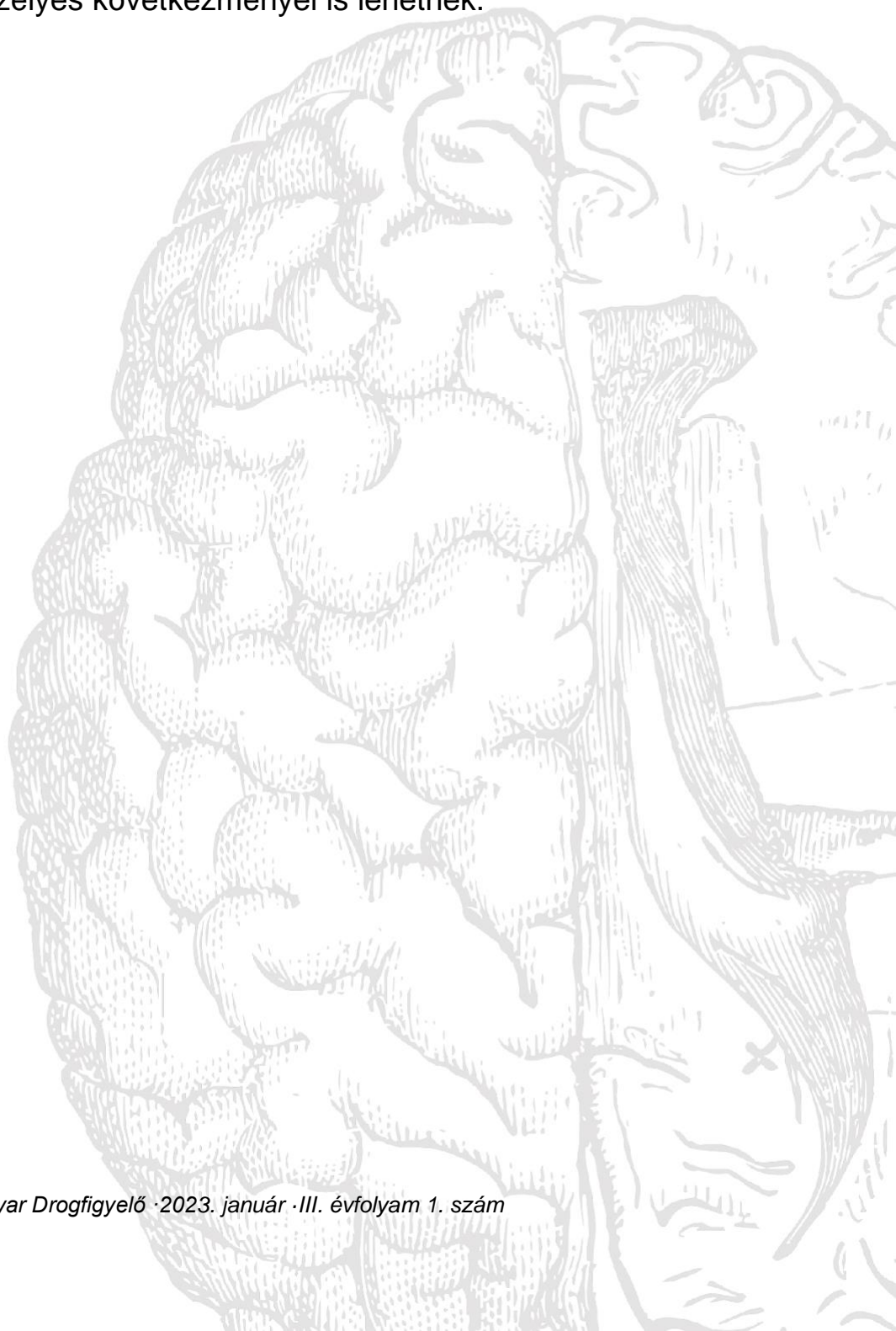
egyértelműen abból fakad, hogy előzetesen gyengébb szert, pl. marihuánát fogyasztott az illető, hanem kialakulhat a fokozódott, magasabb stresszhatások miatt is. Főképp tinédzserek körében az iskolával vagy családdal kapcsolatos stresszhatások devianciához vezethetnek kábítószer-fogyasztás formájában. Eképpen a **kannabisz használatának megkezdése és a későbbi opioidok használata közötti kapcsolat erősebb a nagyobb stressznek kitett emberek esetében**, mivel a negatív érzelmeket korrigálni igyekeznek és a megszokás miatt már erősebb szerekre lesz a használónak szüksége. Fontos kiemelni, hogy sajnos igen kevés tanulmány vizsgálta a kapudrog effektus és a stresszorok kapcsolatát⁵.

Az USA-ból, Ausztráliából és Új-Zélandról származó releváns adatokat feldolgozó tanulmányban, 1977 és 2017 között gyűjtött adatokból, összesen 102 461 résztvevővel végeztek kutatást. A tanulmány azt mutatta ki, hogy a **kannabiszt használó személyek aránytalanul nagyobb valószínűséggel kezdenek opioidok használatába, mint a kannabiszt nem használó személyek**. A kutatás során egyéb zavaró tényezőket nem vettek figyelembe, úgy, mint például családi állapot vagy stressz⁶.

Összegzés

Összességében tehát elmondható, hogy az általunk áttekintett kutatási eredmények mindegyikében **arra a megállapításra jutottak a szakértők, hogy a kannabisz használata, ha nem is szükségszerűen, de mindenképpen növeli annak az esélyét, hogy a gyengébb szert használó személy keményebb drogok alkalmazásához folyamodjon**. Fiatalkorban történő szerhasználat esetében, akár a szabályok ellen való lázadás miatt, akár bizonyítási vágy okán, de családi vagy iskolai

problémák miatt is opioidok alkalmazásához folyamodhatnak a fiatal felnőttek. Ez későbbi életére is kihat, ezeknél az egyéneknél jóval gyakoribb különböző mentális problémák megjelenése, köztük depresszió és öngyilkosságra való hajlam egyaránt. Természetesen az itt leírtak nem azt jelentik, hogy ha valaki alkalmanként marihuánát használ, akkor kötelező jelleggel opioid függővé fog válni, de be kell látni, hogy mindenképp növeli a keményebb szerhasználat esélyét, melynek igen súlyos, akár életveszélyes következményei is lehetnek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Lake, S., & St Pierre, M. (2020). The relationship between cannabis use and patient outcomes in medication-based treatment of opioid use disorder: A systematic review. *Clinical psychology review*, 82, 101939. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101939>
2. Olfson, M., Wall, M. M., Liu, S. M., & Blanco, C. (2018). Cannabis Use and Risk of Prescription Opioid Use Disorder in the United States. *The American journal of psychiatry*, 175(1), 47–53. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2017.17040413>
3. Arnold, J. F., & Sade, R. M. (2020). Regulating Marijuana Use in the United States: Moving Past the Gateway Hypothesis of Drug Use. *The Journal of law, medicine & ethics : a journal of the American Society of Law, Medicine & Ethics*, 48(2), 275–278. <https://doi.org/10.1177/1073110520935339>
4. Williams A. R. (2020). Cannabis as a Gateway Drug for Opioid Use Disorder. *The Journal of law, medicine & ethics : a journal of the American Society of Law, Medicine & Ethics*, 48(2), 268–274. <https://doi.org/10.1177/1073110520935338>
5. McCutcheon, J. C., & Watts, S. J. (2018). An Examination of the Importance of Strain in the Cannabis Gateway Effect. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 62(11), 3603–3617. <https://doi.org/10.1177/0306624X17729433>
6. Wilson, J., Mills, K., Freeman, T. P., Sunderland, M., Visontay, R., & Marel, C. (2022). Weeding out the truth: a systematic review and meta-analysis on the transition from cannabis use to opioid use and opioid use disorders, abuse or dependence. *Addiction (Abingdon, England)*, 117(2), 284–298. <https://doi.org/10.1111/add.15581>

7. Hill, K. P., & Saxon, A. J. (2018). The Role of Cannabis Legalization in the Opioid Crisis. *JAMA internal medicine*, 178(5), 679–680. <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2018.0254>

EGYÉB INTERNETES HIVATKOZÁSOK

- A. Belügyi Szemle: Interjú Haller Józseffel - [HTTP://REAL.MTAK.HU/129129/1/INTERJU-DANOSZABOCS-BELUGYI-SZEMLE2021.EVI9.SZAM1673-1680.PDF](http://real.mtak.hu/129129/1/INTERJU-DANOSZABOCS-BELUGYI-SZEMLE2021.EVI9.SZAM1673-1680.PDF) (Letöltés ideje: 2023. január 15.)
- B. EMCDDA: Európai kábítószerjelentés 2022 - [HTTPS://WWW.EMCDDA.EUROPA.EU/SYSTEM/FILES/PUBLICATIONS/14644/20222419_TDAT22001HUN_PDF.PDF](https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/14644/20222419_TDAT22001HUN_PDF.PDF) (Letöltés ideje: 2023. január 16.)